

GALLO-ROMEINSE EN MIDDELEEUWSE BEWONINGSSPOREN TE WIJNEGEM

Het archeologisch onderzoek van de Gallo-Romeinse nederzetting op de *Steenakker* te Wijnegem (Antw.) werd in 1982 verdergezet door de Antwerpse Vereniging voor Romeinse Archeologie (A.V.R.A.) (*Arch. Belg.*, 247).

Het resultaat van deze campagne is tweërlei :

1. Afwerking van de vier zijden van de grote bijna vierkante Gallo-Romeinse houtbouwconstructie, gebouw I;
2. Lokalisering van meer Gallo-Romeinse en middeleeuwse houtbouwsporen ten westen van de *Steenakker*.

De plattegrond van gebouw I is dus zo goed als gekend : de vier zijden werden volledig onderzocht (fig. 28, 1 en fig. 30). Binnen de vier zijden rest er nog een kleine zone die in de toekomst zal worden geëxploreerd. Pas dan zullen we ons durven wagen aan een gefundeerde interpretatie van het complex. Voorlopig houden we het bij de hypothese van een open omheinde kraal voor het vee, met een overdekte aanbouw aan de zuidelijke hoek (fig. 28, 3 en fig. 29). Tijdens de studie van het grondplan van deze aanbouw ontdekten we dat vijf constructies mekaar hier hebben opgevolgd, gedeeltelijk op dezelfde plaats en volgens nagenoeg een zelfde rooilijn. Vier constructies waren tweeschepig, de laatste éenschepig, evenals gebouw II (fig. 28, 2 en fig. 29, II). De tweeschepige gebouwtjes worden gekenmerkt door een zware nokbalkdrager in het midden van de korte zijde, waardoor ze grote overeenkomst vertonen met enkele Romeinse gebouwen te Oelegem, hier slechts 5 km vandaan (²²). Dit geldt voor bouwfases Ia tot Id (fig. 29). Bouwfase Ic beschouwen we als een gedeeltelijke restauratie van Ib : nu krijgt ook de lange zijde in het midden een diep ingeplante wandstijl. Hetzelfde geldt voor Id. Bouwfase Ie is een duidelijk éenschepige constructie met een *porticus* langs twee zijden. Gallo-Romeins gebouw II heeft een identiek grondplan. Dit gegeven en de onderlinge planmatige schikking suggereren een gelijktijdigheid tussen deze twee gebouwen. Het grote vierkant kende twee bouwperiodes, die architectonisch schijnen aan te sluiten bij resp. bouwfases Id en Ie van de zuidelijke aanbouw.

In deze zes plattegronden (gebouwen I en II) is een duidelijke evolutie waarneembaar van de tweeschepige naar de eenschepige constructie, waarbij het dakdragend zwaartepunt geleidelijk verlegd wordt van de korte naar de lange zijden, een evolutie die ook vastgesteld is in de Romeinse nederzetting te Druten bij Nijmegen (²³). De interpretatie van de verscheidene gebouwen als woonhuis wordt belemmerd door hun relatief kleine omvang en door het ontbreken van een haard.

²² G. DE BOE, F. LAUWERS, Een inheemse nederzetting uit de Romeinse tijd te Oelegem, *Arch. Belg.*, 228, Brussel, 1980.

²³ R. S. HULST, Druten-Klepperhei, Vorbericht der Ausgrabungen einer Römischen Villa, *Berichten van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek*, 28, 1978, 144-146.

Fig. 28. Gallo-Romeinse gebouwen.

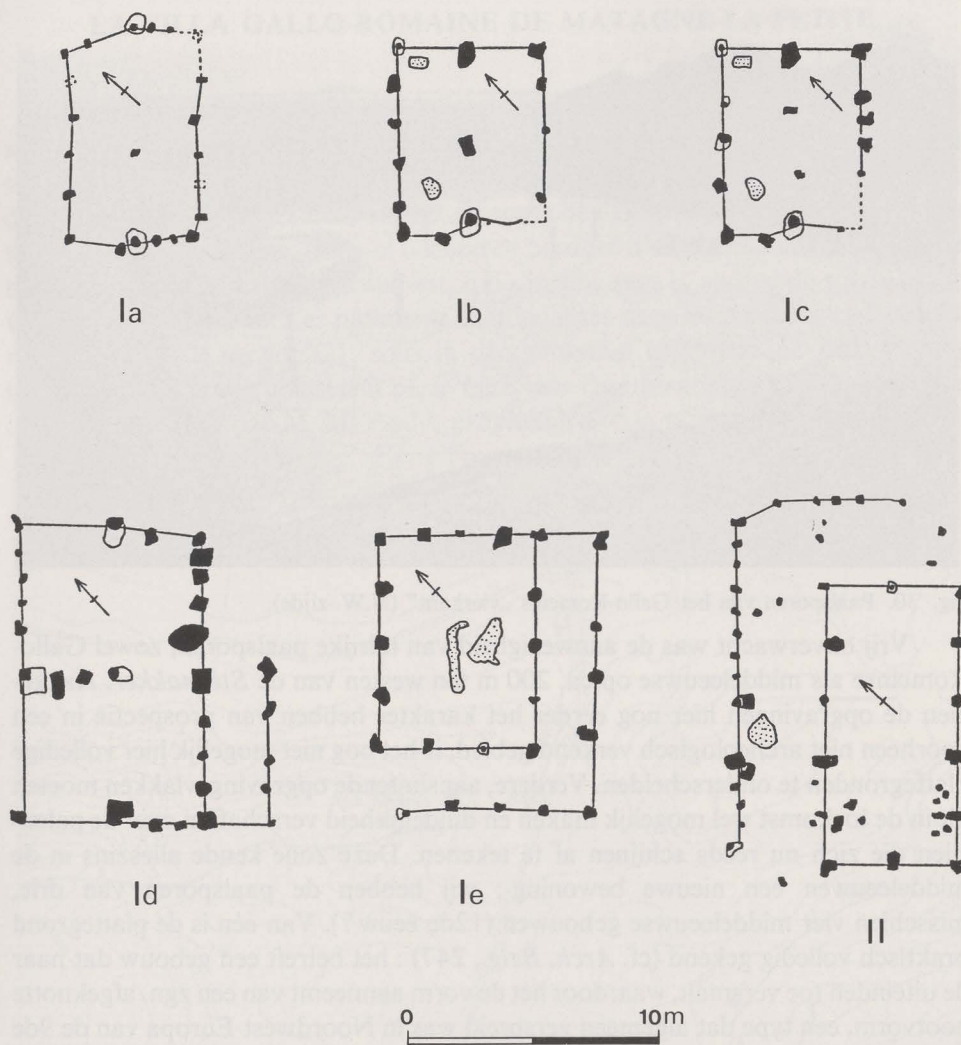

Fig. 29. I a-e : de 5 bouwfases van de zuidelijke aanbouw van gebouw I; II : gebouw II.

Daarom beschouwen we ze eerder als secundaire gebouwen : stallingen, schuurtjes e.d.

Het schervenmateriaal en de muntschat (cf. *Arch. Belg.*, 247) doen een datering veronderstellen van de eerste helft van de 2de tot het midden van de 3de eeuw na Chr., met als *termini* een *terra-sigillata*-stempel REGULIM (Regulus, Lezoux, Trajanus-Hadrianus) gevonden in de vulling van een paalkuil van gebouw I en een munt van Trebonianus Gallus uit 252 na Chr., gevonden in de kuil met Romeinse munten (fig. 28, 4). De detailstudie van de overige paalkuilen van het vierkant is nog aan de gang.

Fig. 30. Paalsporen van het Gallo-Romeins „vierkant” (N.W.-zijde).

Vrij onverwacht was de aanwezigheid van talrijke paalsporen, zowel Gallo-Romeinse als middeleeuwse op ca. 200 m ten westen van de *Steenakker*. Aangezien de opgravingen hier nog eerder het karakter hebben van prospectie in een voorheen niet archeologisch verkend gebied, is het nog niet mogelijk hier volledige plattegronden te onderscheiden. Verdere, aansluitende opgravingsvlakken moeten dit in de toekomst wel mogelijk maken en duidelijkheid verschaffen over de palenrijen die zich nu reeds schijnen af te tekenen. Deze zone kende alleszins in de middeleeuwen een nieuwe bewoning: wij hebben de paalsporen van drie, misschien vier middeleeuwse gebouwen (12de eeuw?). Van één is de plattegrond praktisch volledig gekend (cf. *Arch. Belg.*, 247): het betreft een gebouw dat naar de uiteinden toe versmalt, waardoor het de vorm aanneemt van een zgn. afgeknotte bootvorm, een type dat algemeen verspreid was in Noordwest-Europa van de 9de tot de 12de eeuw en dat teruggaat tot de „boothuizen” van Warendorf (Westfalen)⁽²⁴⁾ uit de 6de tot de 8ste eeuw. Ook in Nederland is dit type sterk vertegenwoordigd: één voorbeeld, Wijk bij Duurstede (Dorestad) moge hier volstaan⁽²⁵⁾. Het bestaan van een dergelijk gebouw (gebouwen?) te Wijnegem verleent aan de opgravingen een nieuwe, onvermoede dimensie.

De opgravingen in 1983 zullen erop gericht zijn de — nu nog fragmentair gekende — plattegronden van de Gallo-Romeinse en middeleeuwse gebouwen te vervolledigen.

G. CUYT

²⁴ W. WINKELMANN, Die Ausgrabungen in der frühmittelalterlichen Siedlung bei Warendorf (Westfalen), in W. KRÄMER, *Neue Ausgrabungen in Deutschland*, Berlin, 1958, 492 e.v.

²⁵ W. A. VAN ES en W. J. H. VERWERS, Dorestad. De opgraving: de grondsporen, *Spiegel Historiael*, 13, 1978, 232-240.